Boşandığı Eşle Yaşama ve Ölüm Aylığı

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	01.04.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/18	2026/205	5510 s. K. m.56, m.96, geçici m.1, TMK 2

ÖZET

Boşandığı eşiyle fiilen yaşadığı gerekçesiyle ölüm aylığı kesilen davacının davasında adres, kolluk ve kamu tanığı araştırması ile denetmen raporu irdelenmeden verilen direnme kararı bozuldu; boşanmanın samimiyeti araştırılmaz.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/bosandigi-esle-fiilen-yasama-olum-ayligi-hgk-2026-205/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/18 E. , 2026/205 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :İş Mahkemesi

SAYISI : 2023/842 E., 2024/506 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 14.09.2023 tarihli ve

2023/7861 Esas, 2023/8166 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki Kurum işleminin iptali ve tespit davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı ... vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı ... vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesince bozma kararına uyularak davanın kabulüne karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesinin bozmaya uyarak verdiği karar davalı ... vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonucu tekrar bozulmuş, İlk Derece Mahkemesince

direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı davalı ... vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; müvekkilinin eşinden boşanması üzerine vefat eden babasından dolayı bağlanan ölüm aylığının Kurum müfettişleri tarafından düzenlenen 16.02.2017 tarihli raporda boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığının tespit edildiğinden bahisle kesilerek borç tahakkuk ettirildiğini, babasının ölüm tarihinden yaklaşık 4 yıl sonra gerçekleşen boşanmanın ölüm aylığı alma saiki ile gerçekleşmediğini, boşanma sonrası müvekkilinin eski eşi ile fiili birliktelik yaşamadığını, müvekkilinin önyargılara maruz kalmamak adına boşandığını kimseye söylemediğini, bu sebeple müvekkilinin ödediği aidatların aidat tablosunda eski eşi tarafından ödeniyor gibi gösterildiğini, ayrıca ortak çocukları olması sebebiyle eski eşinin soyadını kullanmasına mahkemece izin verildiğini, eski eşi ile ikamet adreslerinin farklı olduğunu, müvekkilinin oturduğu evin aboneliklerinin müvekkili adına olduğunu, kira bedellerinin de müvekkilince ödendiğini ileri sürerek Kurum işleminin iptali ile aylığın yeniden bağlanmasına ve Kuruma borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı ... (SGK/Kurum) vekili; Kurum işleminin usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 22.12.2020 tarihli ve 2017/1350 Esas, 2020/713 Karar sayılı kararı ile; dosya kapsamındaki belgeler ile tanık anlatımları birlikte değerlendirildiğinde davacı ile eski eşinin fiilen birlikte yaşamadıkları yönünde kanaat oluştuğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Kurum vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 15.06.2022 tarihli ve 2021/684 Esas, 2022/1548 Karar sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesinin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davalı Kurum vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Birinci Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Kurum vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 24.11.2022 tarihli ve 2022/11596 Esas, 2022/14838 Karar sayılı kararı ile; "....Eldeki dava dosyası incelendiğinde; mahkemece verilen hükmün eksik araştırmaya dayalı olduğu anlaşılmaktadır. İnceleme konusu davaya ilişkin olarak; öncelikle davacı ve boşandığı eşinin yersiz aylığın tahsili istenen tarihlerde nerede oturdukları net olarak belirlenmeli ve özellikle tespite konu dönemde tutanaklarda ve adres kayıt sisteminde yer alan davacı ve eski eşinin ikamet ettikleri adresler yönünden geniş kapsamlı ve dava konusu döneme ilişkin olarak kolluk araştırması yapılmalı, belirlenen dönemde görev yapan muhtar ve azalar ile davalının (doğrusu:davacının) ikametine yakın komşularından, apartman görevlisi ile yöneticilerinden ve civar esnaftan kanaate yetecek sayıda kişinin tanık sıfatıyla bilgi ve görgülerine başvurulmalı, davacı ve boşandığı eşinin talep konusu dönemde verdikleri adres bilgileri, hesapları bulunan banka ve GSM operatörü şirketlerden sorulmalı, tanıklardan denetmen raporu ile mahkeme beyanları farklı olanların ilgili beyanları arasındaki çelişkiler giderilmeli ve kontrol memuru raporunun aksinin ispat edilip edilmediği hususu belirlenerek boşanılan eşle eylemli olarak birlikte yaşama olgusunun gerçekleşip gerçekleşmediği toplanan kanıtlar ışığı altında değerlendirildikten sonra elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Birinci Bozma Kararına Uyularak Verilen Karar

İlk Derece Mahkemesinin 04.04.2023 tarihli ve 2023/44 Esas, 2023/127 Karar sayılı kararı ile bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonucunda; bozma öncesi celbedilen taraflara ait İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı yazı cevabı, abonelik bilgileri ve resmi kayıtlar ile bozma sonrası yeniden dinlenen tanık ...'nın beyanları dikkate alındığında davacı ile eski eşinin fiilen birlikte yaşamadıkları yönünde kanaat oluştuğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

C. İkinci Bozma Kararı

1. İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararı süresi içinde davalı Kurum vekili tarafından temyiz edilmiştir.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "....Eldeki dava dosyası incelendiğinde uyulan bozma ilamının gereklerinin yerine getirilmediği ve bozma ilamında açıklandığı üzere; Mahkemece yapılan araştırmanın son derece yetersiz olmasına ve yapılması gereken araştırmaların belirtilmesine karşın bir kez daha eksik inceleme ve araştırma ile hüküm tesis edildiği görülmektedir. Buna göre öncelikle dosya içindeki tanık beyanları ile mevcut kolluk tutanağı son derece yetersiz olmakla, Kurum tespitine konu dönemde tutanaklarda ve adres kayıt sisteminde yer alan davacı ve eski eşinin ikamet ettikleri adresler yönünden ayrı ayrı, geniş kapsamlı ve dava konusu döneme ilişkin olarak kolluk araştırması yapılmalı, belirlenen dönemde görev yapan muhtar ve azalar ile davalının ikametine yakın komşularından, apartman görevlisi ile yöneticilerinden ve civar esnaftan hükme kanaat oluşturacak yeterli sayıda kişinin tanık sıfatıyla

bilgi ve görgülerine başvurulmalı, denetmen raporunda fiili birlikteliğe dair tespit edilen hususlar tek tek irdelenmeli ve kontrol memuru raporunun aksinin ispat edilip edilmediği hususu belirlenerek boşanılan eşle eylemli olarak birlikte yaşama olgusunun gerçekleşip gerçekleşmediği toplanan kanıtlar ışığı altında değerlendirildikten sonra elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır...." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

D. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; boşanmanın kesinleşmesi üzerine ölüm aylığı bağlanması ile Kurumca denetim yapılması arasında on iki aylık bir dönem olduğu, bu dönemde davacının adres değişikliği yapmadığı, dava dışı eşin de boşanmanın kesinleşmesinden sonra bir ay içerisinde aynı ilçede faklı adrese ikametini aldığı, bu delillere rağmen aksi yönde deliller elde etmek üzere resen araştırma ilkesi sınırları ihlal edilerek tarafların adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkeleri zedelenecek şekilde yeniden araştırma yapılmasına yer olmadığı, bozma kararında araştırmaların son derece yetersiz olduğuna değinilmişse de şehrin fiziki şartları, komşuluk ilişkilerinin giderek zayıflaması ve hayatın olağan akışının araştırmayı yetersiz bıraktığı, bu dosyaların sadece birkaç tanesinde kamu tanığına ulaşılabilmesi mümkün olmakla birlikte tanıkların da yoğunluklu olarak uyuşmazlık konusuna dair hiçbir bilgilerinin bulunmaması karşısında yapılan araştırmaların dosyalara hiçbir faydası bulunmadığı gibi usul ekonomisine de aykırı olduğu, nüfus müdürlükleri ve muhtarlıklar nezdinde yapılan araştırmaların da sonuca ulaştırmadığı ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmasına engel olduğu göz önünde bulundurulduğunda yapılan araştırmaların hüküm vermeye yeterli olduğu gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davalı Kurum vekilince temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı Kurum vekili, bozma kararında belirtilen eksiklikler giderilmeksizin direnme kararı verilmesinin hatalı olduğunu, Kurum tarafından ölüm aylığının kesilmesine ilişkin yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunu belirterek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacının boşandığı eşi ile fiilen birlikte yaşayıp yaşamadığının tespiti yönünden uyulan bozma kararı gereklerinin tam olarak yerine getirilip getirilmediği, mahkeme kararının eksik araştırma ve incelemeye dayanıp dayanmadığı; buna bağlı olarak son bozma kararında belirtilen araştırma ve incelemeler yapıldıktan sonra tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun (5510 sayılı Kanun) 56, 59 ve geçici 1. maddeleri.

2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 2. maddesi.

2. Değerlendirme

1. Davanın yasal dayanağı 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin 2. fıkrasıdır.

2. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Gelir ve aylık bağlanmayacak haller" kenar başlıklı 56. maddesinde: "Ölen sigortalının hak sahiplerinden;

a) Kendisinden aylık bağlanacak sigortalıyı veya gelir ya da aylık bağlanmış olan sigortalıyı kasten öldürdüğü veya öldürmeye teşebbüs ettiği veya bu Kanun gereğince sürekli iş göremez hale veya malûl duruma getirdiği,

b) Kendisinden aylık bağlanacak sigortalıya veya gelir ya da aylık bağlanmamış olan sigortalıya veya hak sahibine karşı ağır bir suç işlediği veya bunlara karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi nedeniyle ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarıldıkları,

hususunda kesinleşmiş yargı kararı bulunan kişilere gelir veya aylık ödenmez. Ödenmiş bulunan gelir ve aylıklar, 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır.

Eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş ve çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir. Bu kişilere ödenmiş olan tutarlar, 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır." düzenlemesi yer almaktadır.

3. Daha önce yürürlükte bulunan ve sosyal güvenlik mevzuatının temelini teşkil eden kanunlarda yer almayan dava konusu düzenleme ilk kez 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun'da yer almıştır.

4. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 56. maddesinin başlığında "bağlanmayacak" sözcüğüne yer verildikten sonra 2. fıkrasında "bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir" ibareleri kullanılmış, böylelikle daha önceki sosyal güvenlik kanunlarında yer almayan, "boşandığı eşiyle fiilen (eylemli olarak) birlikte yaşama" olgusu, gelir/aylık kesme nedeni olarak düzenlendiği gibi aynı zamanda gelir/aylık bağlama engeli olarak kabul edilmiştir.

5. Anılan maddenin gerekçesinde de açıklandığı üzere düzenleme ile hakkın kötüye kullanımının olası uygulamaları engellenmek istenmiş ve bu amacın gerçekleştirilebilmesi için kötüye kullanımın varlığı belirlendiği takdirde ilgiliyi haktan yararlandırmama, hak sahipliğine son verilmesi ve dolayısıyla gelir veya aylık bağlanmaması esası kabul edilmiştir.

6. Gerçekten de ölüm aylığı almak üzere boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşamaya kişiyi sürükleyen etkenin niteliği ve türü, hukuk düzeni açısından önem taşımamaktadır. Çünkü, hakkın kötüye

kullanılması hangi dürtüyle (saikle) ortaya çıkarsa çıksın sonuçta hukuk bakımından sadece ve sadece “kötüye kullanma” olup hukuk düzeni tarafından korunmamaktadır (doktrindeki bir esere atıf).

7. Yeri gelmişken belirtilmelidir ki hak sahibinin, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşaması her ne saikle olursa olsun, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda (Anayasa) öngörülen bireysel özgürlük kapsamında kalmakta ise de sosyal ve ekonomik görevlerini, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceğine ilişkin Anayasanın 65. maddesindeki hüküm uyarınca Devlet, sosyal sigorta yardımlarına hak kazanma koşullarını düzenleme yetkisine sahip olduğu gibi boşanan eşlerin birlikte yaşamasına yasak getirmesi mümkün olmamakla birlikte bu durumda olan kişileri sosyal sigorta yardımları kapsamı dışında bırakabilir.

8. Bilindiği üzere 5510 sayılı Kanun’un 56. maddesinin 2. fıkrasının Anayasanın 2, 5, 10, 11, 12, 17, 20, 35, 60... . maddelerine aykırılığı iddiası ile iptali için Anayasa Mahkemesine başvurular yapılmıştır.

9. Anayasa Mahkemesince bu başvurular üzerine yapılan değerlendirme sonucunda 28.04.2011 tarihli ve 2009/86 Esas, 2011/70 Karar sayılı kararında, “...ölüm aylığını alabilmek için evli olmamak koşulunu aşmak amacıyla iyi niyete dayanmayan ve dürüst olmayan boşanma isteği ve çabası ile boşanma kararı elde edilip buna bağlı olarak ölüm aylığı alınması, açıkça hakkın kötüye kullanılmasıdır. Hakkın kötüye kullanılması hukuk devletinin koruması altında değerlendirilemez. Bu nedenle hakkın kötüye kullanılmasını engellemeyi amaçlayan itiraz konusu kural hukuk devletine aykırı bir düzenleme olarak görülemez...Resmî evliliği olmadan birlikte yaşayanlar ile ölüm aylığı alabilmek için hakkını kötüye kullanarak resmî evliliğini boşanma ile sonlandırıp boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşamaya devam edenler, söz konusu hakkı kullanmak bakımından eşit kabul edilemeyeceklerinden, bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamaz...Ölüm aylığı, doğrudan sigortalıya ilişkin bir ödeme değildir. Yasa koyucunun sosyal güvenlik konusuna geniş bir yaklaşımının sonucu sigortalının ölümü ile aranan koşulların sağlanması hâlinde sigortalının geride kalan hak sahipleri açısından getirdiği bir ödemedir. İtiraz konusu kural, hak edilmediği hâlde ölüm aylığı alınarak hakkın kötüye kullanılmasına engel olma amacını taşıdığından ölüm aylığı almayı hak edenler açısından SGK’nın mali kaynakları çerçevesinde Anayasa’nın 60. maddesinde ifade edilen güvenceyi sağlamaya çalışmanın bir gereğidir. Ölüm aylığı alabilmek için öngörülen koşulun hakkın kötüye kullanılarak sağlanmak istenmesi sosyal güvenlik hakkıyla bağdaştırılamaz” şeklindeki gerekçeyle hükmün Anayasanın 2, 10... . maddelerine aykırı olmadığına; 5, 11, 12, 17, 20, 35... . maddeleri ile ilgisi bulunmadığına karar verilmiş ve hükmün iptali yönündeki başvurular oy çokluğuyla reddedilmiştir.

10. Sonuç olarak 5510 sayılı Kanun’un 56. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemenin, ölüm aylığından yararlanma hakkının kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla getirilmiş olması, Anayasa Mahkemesince düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığına karar verilmesi ve yürürlükteki kanunları uygulamakla yükümlü olan yargı organları tarafından uygulanmasının zorunlu olması karşısında boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı tespit edilen hak sahiplerine gelir veya aylık bağlanmaması, bağlanan gelir veya aylığın kesilmesi usul ve yasaya uygundur.

11. Gelinen bu noktada sözü edilen hükmün zaman bakımından uygulanması konusu üzerinde durulmalıdır.

12. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortasına ilişkin bazı geçiş hükümleri" başlıklı 17.04.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5754 sayılı Kanun'un 68. maddesi ile değişik geçici 1. maddesinde; "...17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı kanunlara göre bağlanan veya hak kazanan; aylık, gelir ve diğer ödenekler ile 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre ödenmekte olan ek ödemenin verilmesine devam edilir. Bu gelir ve aylıkların durum değişikliği nedeniyle artırılması, azaltılması, kesilmesi veya yeniden bağlanmasında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümleri uygulanır..." düzenlemesi bulunmaktadır.

13. Kanun koyucu tarafından geçici 1. madde ile 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce Sosyal Güvenlik Kanunları uygulanmak suretiyle hak sahiplerine bağlanan gelir veya aylıkların durum değişikliği sebebine bağlı olarak kesilmesi veya yeniden bağlanmasında, yine anılan Kanun hükümlerinin esas alınması gerektiğinin benimsendiği anlaşılmaktadır. Söz konusu kanunlarda, boşanılan eşle fiili olarak birlikte yaşama olgusu, gelirin veya aylığın bağlanması engeli veya kesilmesi nedeni olarak öngörülmediğinden 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin zaman bakımından uygulanması hususu da çözüme kavuşturulmalıdır.

14. Toplum barışının temel dayanağı olan hukuka ve özellikle kanunlara karşı güveni sağlamak ve hatta kanun koyucunun keyfi hareketlerine engel olmak için öğretide kanunların geriye yürümemesi esası kabul edilmiştir. Buna göre, gerek özel hukuk ve gerekse kamu hukuku alanında kural olarak her kanun, ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylara ve ilişkilere uygulanır; yürürlük tarihinden önce gerçekleşen olaylara ve ilişkilere uygulanmaz. Bu ilke ile güdülen amaç, hukuki güvenliği temin etmek, kişileri ancak işlemi yaptıkları sırada yürürlükte olan kurallara göre sorumlu tutmak, böylece kazanılmış haklara saygıyı ve kazanılmış hakların korunmasını sağlamaktır. Zira hukuki güvenlik hukuk devletinin temel taşlarındandır.

15. "Kanunların geriye yürümemesi (geçmişe etkili olmaması)" kuralının bazı istisnaları olup bu kapsamda yeni düzenleme kamu düzeni ve genel ahlâka ilişkin ise geçmişe etki eder şekilde uygulanması gerekir. Yine beklenen (ileride kazanılacağı umulan) haklar yönünden de kanunların geriye yürümesi söz konusudur. Bunlardan başka yargılama hukukuna ilişkin kurallar da ilke olarak geçmişe etkilidir.

16. Bu durumda 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin 2. fıkrasındaki hükmün zaman bakımından uygulanması yönünden herhangi bir istisnai durumun söz konusu olmaması nedeniyle madde ile getirilen düzenleme 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girdiğinden fiili birliktelik daha önce başlamış olsa dâhi maddenin yürürlük tarihi öncesine ilişkin işlem yapılarak borç tahakkuk ettirilmesi mümkün değildir. Ancak 01.10.2008 tarihinden itibaren boşanılan eşle fiili birliktelik söz konusu ise bağlanan aylığın kesilerek borç çıkarılması ve yersiz ödemeye ilişkin olarak 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesine göre uygulama yapılması gerekmektedir.

17. Ayrıca belirtilmek gerekir ki, Sosyal Sigortalar Hukukunda kazanılmış (müktesep) haklar dinamik nitelik taşırlar. Değinilen özellikleri gereği dış etkiye açık olan ve güncellenen kazanımlardır. Sürekli iş göremezlik geliri ve aylıklar bu özellikleri taşırlar. Çünkü onlar bir kere tanınmış olmakla alacaklının dış alemle (edim borçlusu ile kendi alacaklıları ile) ilişkisi son bulmamakta aksine yeni başlamakta, sunum koşulları ortadan kalkıncaya kadar mevcudiyetlerini sürdürmektedirler. Dolayısıyla yaşayan birer varlık olarak haklarında güncellenmeleri (maaş artışları), korunmaları (üçüncü şahıslara karşı) amacıyla yeni düzenlemeler yapılması mümkündür. Önceden doğmuş olmaları yeni düzenlemelerden etkilenmeyecekleri anlamına gelmemektedir (doktrindeki bir esere atıf).

18. Bu nedenle 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kesme veya iptal işlemine konu ölüm aylığının veya gelirinin 01.10.2008 tarihinden önce bağlanmış olması da sonuca etkili değildir. Diğer bir ifadeyle Kurum tarafından bağlanan ölüm aylığı veya geliri dış etkiye açık olan, güncellenen bir kazanım olduğundan 5510 sayılı Kanun öncesinde bağlanmış olması kazanılmış hakkın konusunu oluşturmayacaktır.

19. Diğer taraftan, yine maddenin amacında da belirtilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) "Dürüst davranma" başlıklı 2. maddesinde yer alan ve maddenin düzenleniş amacı olan dürüstlük kuralı çerçevesinde çözüme gidilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

20. Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesine göre; "Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.

Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz".

21. Bu maddedeki hüküm uyarınca bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumayacağı gibi "hiç kimsenin kendi kusurundan yararlanamayacağı" ilkesi de gözetilmek suretiyle 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesi açısından 01.10.2008 tarihinden önce hakkın kazanıldığı durumlarda anılan yasal düzenleme öncesinde ilgililerin her ne amaçla boşanmış olursa olsunlar, fiili birlikteliklerini 5510 sayılı Kanun ile getirilen yeni düzenleme sonrasında da sürdürdüklerinin veya söz konusu düzenlemenin yürürlüğünden itibaren belirtilen nitelikte bir beraberliğe başlandığının tespiti hâlinde TMK'nın 2. maddesi kapsamında hakkın kötüye kullanımının varlığı kabul edilerek ilgililere gelir veya aylık tahsisi yapılmaması, bağlanan gelir veya aylığın kesilmesi gerekmektedir. Kuşkusuz hak sahibine fiili birlikteliğin sona erdiği tarihten itibaren diğer koşulların da varlığı durumunda yeniden gelir veya aylık bağlanabileceği açıktır.

22. Hemen belirtmek gerekir ki, 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinde oldukça yalın olarak; "eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen" ifadesi yer almakta olup maddede, boşanmanın amacına/saikine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle gerek Kurum tarafından gerekse yargı organları tarafından uygulama yapılırken, eşlerin boşanma iradelerinin gerçek veya samimi olup olmadığı ya da boşanmanın muvazaalı olup olmadığı konusunda bir araştırma ve inceleme çabasına girilmemesi, boşanmaya ilişkin kesinleşmiş yargı kararının geçerliliğinin sorgulanmaması gerekmektedir. Zira kesinleşmiş karara dayanan boşanmanın hukuki durum ve sonucunun, eşlerin gerçek iradelerine dayanıp dayanmadığının araştırılması bir başka mahkemenin yetki ve görevi içerisinde yer almaktadır. Kaldı

ki, TMK'da "anlaşmalı boşanma" adı altında hukuki bir düzenlemenin de bulunduğu dikkate alınmalıdır.

23. Ayrıca vurgulanmalıdır ki, boşanma tarihi itibariyle gerçek/samimi boşanma iradesine sahip olan (evlilik birliği temelinden sarsılan) veya olmayan tüm eşlerin, maddenin yürürlük tarihi olan 01.10.2008 tarihinden itibaren her ne sebeple olursa olsun eylemli olarak birlikte yaşadıklarının saptanması durumunda bağlanan gelirin veya aylığın kesilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

24. Somut olayda babası 14.01.2012 tarihinde vefat eden davacının 08.12.2015 tarihinde eşinden boşandığı, boşanma kararının 11.01.2016 tarihinde kesinleştiği, tahsis talebi üzerine 01.02.2016 tarihinden itibaren babasından dolayı ölüm aylığı bağlandığı, sosyal güvenlik denetmen yardımcısı tarafından düzenlenen 16.02.2017 tarihli raporda davacının oturduğu apartmanda yönetici ... ve komşusu ... isimli kişilerin davacı ile eski eşinin birlikte yaşadıklarını beyan ettikleri, boşanma tarihinden sonra davacının yaşadığı apartman dairesine ait aidat listesi ve makbuzlarda eski eşin adının yer aldığı, ayrıca beyanı alınan eski eşin boşanma sonrası reklam ve matbaa işlerini yürüttüğü işyerinde kaldığını, ikamet adresinin işyeri olduğunu ifade ettiği, bu nedenle boşandıktan sonra eski eşi ile fiilen birlikte yaşadığı değerlendirilen davacı hakkında 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesi gereğince işlem yapılması gerektiği yönünde görüş bildirilmesi sonrası davalı Kurum tarafından ölüm aylığının kesilmesi üzerine eldeki davanın açıldığı anlaşılmıştır.

25. Mahkemece yapılan yargılama sırasında davacı ve eski eşinin Mernis ve Medula sistemlerinde yer alan adreslerine ilişkin kayıtlar ile abonelik kayıtları getirtilmiş, kolluk araştırması yapılıp tanık dinlenmiş ise de kolluk araştırmasının yeterli olmadığı, tanık anlatımlarının yetersiz olduğu, Kurum denetmeni tarafından düzenlenen rapordaki hususların da irdelenip değerlendirilmediği, bu hâli ile mahkemece verilen kararın eksik araştırma ve incelemeye dayandığı açıktır.

26. Bu itibarla anılan eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin ilk bozma kararına uyulmasına rağmen bozma gerekleri yerine getirilmeyerek sadece tanık ...'nın tekrar dinlenmesi ile yetinildiği de dikkate alındığında, öncelikle Kurum tespitine konu dönemde tutanaklarda ve adres kayıt sisteminde yer alan davacı ve eski eşinin ikamet ettikleri adresler yönünden ayrı ayrı ve geniş kapsamlı olarak dava konusu döneme ilişkin kolluk araştırması yapılmalı, uyuşmazlık konusu dönemde görev yapan muhtar ve azalar ile davacının ikametine yakın komşularından, apartman görevlisi ile yöneticilerinden ve civar esnaftan hüküm vermeye yeterli sayıda kişilerin tanık sıfatıyla bilgilerine başvurulmalı, denetmen raporundaki fiili birlikteliğe ilişkin hususlar tek tek irdelenmeli, raporun aksinin ispat edilip edilmediği hususu belirlenmeli ve bu suretle boşanılan eşle eylemli olarak birlikte yaşama olgusunun gerçekleşip gerçekleşmediği toplanacak ve toplanmış deliller kapsamında değerlendirilerek oluşacak sonuca göre karar verilmelidir.

27. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

28. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı ... vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

Dosyanın HMK'nın 373. maddesinin 1. fıkrası uyarınca İlk Derece Mahkemesine, karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

01.04.2026 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.